

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr
15/1986-87 med anledning av

- 1) landskapslag angående ändring av landskapslagen om tjänstekollektivavtal,
- 2) landskapslag angående ändring av landskapslagen om kommunala avtalsdelegationen samt
- 3) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om kommunalt tjänste- och arbetskollektivavtals inverkan på landskapsunderstöd.

Landstinget har den 24 november 1986 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som hört byråchefen Jörgen Erlund, ordföranden Börje Hagström och sekreteraren Enni Eriksson från Ålands kommunala avtalsdelegation, ordföranden för AKAVA-Åland r.f., lektorn Karl-Johan Edlund, organisationssekreteraren i TOC-TÅ r.f., Tuula Mattsson och sekreteraren i FOA-Å r.f., ltl Britt-Marie Lund, får härmed vördsamt anföra följande.

Framställningens förslag föranleds delvis av de förändringar tjänstemannalagstiftningen genomgår i och med landskapsstyrelsens förslag till ny tjänstemannalag för landskapet Åland. I framställningen ingår dessutom förslag om att landskapsstyrelsen och kommunala avtalsdelegationen i vissa fall har rätt att avvika från bestämmelserna i tjänstekollektivavtalet för att medge tjänstemän rätt till större förmåner. Framställningen reglerar vidare vilka personer som skall betraktas som företrädare för arbetsgivaren i samband med tjänstekollektivavtalsförhandlingar och stridsåtgärder. Ytterligare föreslås blankettbestämmelser i fråga om storleken av plikt som arbetsdomstolen kan ådöma den som är bunden av tjänstekollektivavtal.

Utskottet har i huvudsak omfattat landskapsstyrelsens förslag. De mindre ändringar utskottet föreslår och de synpunkter utskottet i övrigt önskar anföra, framgår av detaljmotiveringen.

Detaljmotivering

Landskapslagen angående ändring av landskaps- lagen om tjänstekollektivavtal

2 §. I 2 § 4 mom. anges de tjänstemän på vilka det ankommer att företräda landskapsstyrelsen vid tjänstekollektivavtalsförhandlingar och eventuella arbetskonflikter. Enligt förslaget skulle sammanlagt åtta tjänstemän ges sådan ställning. Utskottet har i samband med en tidigare framställning i samma ärende, som senare återtog av landskapsstyrelsen, framhållit (bet. nr 1/1982-83) att den krets av tjänsteinnehavare som på grund av sin tjänsteställning inte skulle omfattas av tjänstekollektivavtalssystemet borde vara så liten som möjligt. Genom att inte omfattas av förhandlings- och avtalssystemet fräntas dessa tjänstemän vissa betydelsefulla rättigheter samtidigt som deras möjligheter att verka inom föreningar som företräder tjänstemännen begränsas.

Det är å andra sidan nödvändigt att landskapsstyrelsen i egenskap av arbetsgivare på den offentliga sektorn biträds av åtminstone ett minimiantal tjänstemän i tjänstekollektivavtalsärenden. I enlighet med den åsikt utskottet tidigare företrätt anges nu direkt i lagtexten vilka tjänstemän som skall företräda arbetsgivaren på förslaget sätt. Utskottet, som konstaterar att landskapsstyrelsen överlagt med tjänstemannaorganisationerna i frågan, har inte funnit anledning att till denna del föreslå ändringar. Däremot har utskottet i samma moment föreslagit en mindre språklig justering i enlighet med den terminologi som används på området.

3 §. I riket förekommer vid sidan om huvudavtal även s.k. allmänna avtal, vilka ingås om proceduren för skötseln av tjänstemannafrågor. Dessutom kan s.k. preciserande tjänstekollektivavtal ingås av centralorganisationernas underföreningar. Utskottet omfattar framställningens förslag och konstaterar att det i landskapets förhållanden är möjligt att inom ramen för gällande förhandlingssystem träffa tillräckligt preciserade överenskommelser. De procedurfrågor som i riket regleras i allmänna avtal brukar i landskapet medtas i huvudavtalet.

5 §. Landskapsstyrelsen föreslår att landskapsstyrelsen och kommunala avtalsdelegationen skall kunna besluta om avvikelse från tjänstekollektivavtal i enskilda fall om detta bedöms nödvändigt för att anställa eller i tjänsten bibehålla viss personal. Enligt förslaget skulle landskapsstyrelsen och kommunala avtalsdelegationen förhandla med de övriga avtalsparterna innan sådant beslut fattas. Utskottet omfattar

förslaget att i enskilda fall möjliggöra avvikelser från tjänstekollektivavtalens bestämmelser men anser det inte ändamålsenligt att genomföra regelrätta förhandlingar i saken. Utskottet föreslår därför en ändring enligt vilken arbetstagarorganisationer alltid bör beredas tillfälle att yttra sig innan beslut fattas. Enligt utskottets åsikt kan dessa kontakter ske även genom formfria överläggningar.

Den i momentet avsedda skyldigheten för kommunala avtalsdelegationen att höra "vederbörande" kommuner torde närmast bli aktuell då flera kommuner gemensamt upprätthåller en viss tjänst.

8 §. Eftersom lockout enligt utskottets uppfattning inte kan betraktas som en "arbetsinställelse" föreslås en precisering av momentets ordalydelse som dock inte innebär någon saklig avvikelse i förhållande till gällande lag.

13 §. Landskapsstyrelsen föreslår att den plikt arbetsdomstolen kan ådöma den som är bunden av tjänstekollektivavtal i fortsättningen skall uppgå till samma belopp som i riket. I gällande lag anges ett fast penningbelopp. Utskottet omfattar förslaget och konstaterar att de i riket gällande beloppen för närvarande är desamma som ingår i gällande landskapslag men att de på basen av beslut som utfärdas i riket kan komma att ändras från och med den 1 januari 1988.

Landskapslag angående ändring av landskapslagen om kommunala avtalsdelegationen

Utskottet föreslår inga ändringar i förslaget men har under behandlingen tagit del av de önskemål kommunala avtalsdelegationen framfört ifråga om behovet av andra ändringar än de som nu föreslås. Utskottet har erfarit att förändringar i fråga om kommunala avtalsdelegationens status och uppgifter är aktuella som kan föranleda en total översyn av lagstiftningen rörande delegationen.

Landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om kommunalt tjänste- och arbetskollektivavtals inverkan på landskapsunderstöd

Utskottet föreslår en mindre ändring av preciserande karaktär.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att de i framställningen ingående lagförslagen måtte godkännas med följande ändringar:

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om tjänstekollektivavtal

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

(Lika som i framställningen).

2 §

(1-3 mom. lika som i framställningen).

I enlighet med vad landskapsstyrelsen bestämmer ankommer det på lantrådet, avdelningscheferna vid Ålands landskapsstyrelsens centrala ämbetsverks kansli-, finans- och utbildningsavdelningar, byråcheferna vid kansliavdelningens avtals- och personalbyrå samt byggnads- och brandskyddsbyrå, polismästaren vid Ålands polisdistrikt samt chefläkaren vid Ålands centralsjukhus att företräda landskapsstyrelsen vid förhandlingar enligt denna lag och när arbetsstrid uppstår samt att i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. Om justering av avlöningen för här avsedda tjänster samt om arvoden till deras innehavare bestäms särskilt genom beslut av landskapsstyrelsen.

(5 och 6 mom. lika som i framställningen).

3 §

(Lika som i framställningen).

5 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Utan hinder av tjänstekollektivavtal kan landskapsstyrelsen och kommunala avtalsdelegationen bestämma annat om villkoren i tjänstemännens anställningsförhållande än vad i tjänstekollektivavtal är överenskommet, såvida möjligheterna att anställa eller bibehålla personal i tjänst hos landskapet, kommun eller kommunal-

förbund eller annat vägande skäl det kräver. Sämre villkor för tjänstemännen än vad som avtalats i tjänstekollektivavtal får dock inte bestämmas.

Landskapsstyrelsen och kommunala avtalsdelegationen skall innan i 2 mom. avsett beslut om avvikelser från tjänstekollektivavtal fattas bereda de övriga avtalsparterna i huvudavtal som ingåtts med stöd av 3 § 4 mom. tillfälle att yttra sig i ärendet. Kommunala avtalsdelegationen skall dessutom höra vederbörande kommuner och kommunalförbund.

(4 och 5 mom. lika som i framställningen).

8 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Med **l o c k o u t** avses av landskapet, kommun eller kommunalförbund föranstaltad avstängning från arbete och med **s t r e j k** av tjänstemannaförening mot landskapet, kommun eller kommunalförbund riktad arbetsinställelse som har till ändamål att utgöra påtryckning på motparten i arbetstvist genom att avbryta utförandet av de av stridsåtgärden omfattade tjänstemännens samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar.

(4 mom. lika som i framställningen).

9 - 17 §§

(Lika som i framställningen).

18 §

Till tjänsteman som omfattas av arbetsstrid erlaggs inte avlöning eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av stridsåtgärd mot landskapet, kommun eller kommunalförbund. Sådana förmåner utgår inte heller till tjänsteman som omfattas av lockout som utlysts av landskapet, kommun eller kommunalförbund. Tjänsteman har likväl rätt att nyttja tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

19 §

(Lika som i framställningen).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988 och tillämpas på tjänstekollektivavtal som ingåtts och beslut av landskapsstyrelsen som fattats efter denna dag. Den tillämpas även på stridsåtgärder som inletts eller fortgår efter det lagen trätt i kraft.

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om kommunala avtalsdelegationen

(Ingressen lika som i framställningen).

1, 6 och 6b §§

(Lika som i framställningen).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av 1 § landskapslagen om kommunalt tjänste- och arbetskollektivavtals inverkan på landskapsunderstöd

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

För att landskapsunderstöd på särskilt fastställda grunder skall utgå till kommun och kommunalförbund för bestridande av merutgifter för löner och andra förmåner som erläggs till kommunala tjänstemän och arbetstagare i enlighet med tjänste- och arbetskollektivavtal eller med i 5 § 2 mom. landskapslagen om tjänstekollektivavtal avsett beslut som fattats av kommunala avtalsdelegationen, förutsätts att landstingets finansutskott på landskapets vägnar godkänt avtalet eller beslutet såvitt gäller landskapsunderstödet. Om avtalet eller beslutet inte förutsätter landstingets godkännande förutsätts att vederbörande landskapsmyndighet godkänt det till sagda del. Finansutskottet kan, såsom därom särskilt stadgas, underställa sitt beslut i ovan angivet ärende landstinget för fastställelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. I denna lag avsett beslut av kommunala avtalsdelegationen jämföras med tjänstekollektivavtal såsom grund för landskapsunderstöd utan hinder av vad om landskapsunderstöd före lagens ikraftträdande annorstädes särskilt föreskrivits.

Mariehamn den 17 mars 1987.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, viceordföranden Curt Carlsson, ledamöterna Börje Eriksson och Jan-Erik Lindfors samt ersättaren Berg (delvis).